

**MARAK (Moniammatillinen riskinarviointikokous)
– OPAS**

MARAK-OPAS

Sisällys

Mikä on MARAK-opas?	2
Mitä MARAK on?	2
Mitkä ovat MARAK:in tavoitteet?	2
MARAK- PROSESSI	3
STEP BY STEP -OPAS	5
OHJE RISKINARVIOINTILOMAKETTA VARTEN	16
Kysymyskohtainen ohjekirjanen	20
Yleisiä ohjeita lomakkeen täyttämisestä	32
Väkivallan vakavuuden arviointi	33

Mikä on MARAK-opas?

MARAK – opas on suunniteltu selventämään MARAK:in toimintaa menetelmänä. Se on tarkoitettu myös työryhmäedustajan apuvälineeksi työskentelyyn. Tavoitteena on, että oppaasta löytää tarvittavat tiedot ja työkalut, jotta voit tukea uhria hänen turvallisuustilanteen parantamiseksi.

Mitä MARAK on?

MARAK on moniammatillinen riskinarviointimenetelmä, jolla puututaan parisuhdeväkivaltaan ja väkivallan uusiutumiseen. Menetelmässä on kaksi vaihetta. Ensinnäkin tunnistetaan väkivallan uhri ja arvioidaan riski joutua uudelleen väkivallan kohteeksi täyttämällä hänen kanssaan riskinarviointilomake. Mikäli täytetyn lomakkeen perusteella on todennäköistä, että uhri on vaarassa joutua uudelleen väkivallan uhriksi, hänen tapauksensa käsitellään moniammatillisessa työryhmässä, jossa on edustajia eri virastoista ja eri hallinnonaloilta. Kokouksissa toimijat jakavat tietonsa uhrista toisilleen ja laativat tietojen perusteella turvasuunnitelman. Turvasuunnitelma sisältää toimenpiteet, joilla uhrin turvallisuutta voidaan lisätä tai joilla väkivaltaa voidaan vähentää. Moniammatillisen työskentelyn tarkoituksena on saada kokonaisvaltaisempi käsitys väkivallan tilanteesta ja siitä, miten uhrin sekä mahdollisten lasten turvallisuutta voidaan parantaa.

Mitkä ovat MARAK:in tavoitteet?

MARAK:in tavoitteena on aikuisten väkivallan uhrien turvallisuuden parantaminen ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa, jotka työskentelevät lasten ja väkivallan tekijöiden parissa. Toiminta perustuu tietojenvaihtoon ja toiminnan huolelliseen suunnitteluun. Toiminnassa tärkeänä osana on niin sanottu tukihenkilötoiminta, joka tarkoittaa, että uhrille järjestetään tukihenkilö, joka tukee uhria turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisessa sekä välittää tietoa uhrilta MARAK -työryhmälle ja toisinpäin. Tukihenkilöiden tulee olla tehtävään koulutettuja henkilöitä. Tavoitteena on siis:

- Tunnistaa parisuhdeväkivallan uhrit, jotka ovat korkeassa riskissä joutua uudelleen väkivallan uhreiksi
- Vakavan väkivallan uusiutumisen ehkäiseminen parisuhteissa
- Parisuhdeväkivallan erityispiirteiden kartoittaminen; vähentää parisuhdeväkivallan seurauksia

Oppaasta löydät:

- MARAK – prosessin kaavion, josta selviää eri vaiheet ja niiden merkitys toiminnalle
- Yksityiskohtaisen kuvauksen prosessin kustakin vaiheesta, jotta kukin toimija paremmin ymmärtää oman roolinsa MARAK:ssa ja osaa toimia tehokkaasti muiden toimijoiden kanssa uhrin turvallisuuden parantamiseksi
- Tärkeimmät työkalut MARAK-toimintaan: riskinarviointilomakkeen, suostumuslomakkeen sekä ohjeet ja taustamateriaalit riskinarviointilomakkeen täyttämistä varten

Muuta:

MARAK-riskinarviointilomake, suostumuslomake sekä ohje löytyvät sähköisesti osoitteesta:
www.thl.fi/vakivalta

MARAK- PROSESSI

VAIHE 7

SEURANTA

- Sihteeri kirjaa sovitut toimenpiteet ja seuraa niiden toteutumista (tunnistenumeraalla, ei henkilötunnuksella)
- Ilmoita toimenpiteistä työtovereillesi / esimiehellesi
- Uhrin haastatellut taho ottaa uhriin yhteyttä ja kertoo kokouksessa sovitut asiat. Mikäli haastatteliija on poliisi, yhteyden ottaa poliisin sosiaalityöntekijä.
- Huolehdi, että toimenpiteet toteutetaan sovitussa ajassa
- Kun toimenpiteet on toteutettu, sihteeri ilmoittaa siitä koordinaattorille
- Yhteistyö tukihenkilön kanssa
- Koordinaattori kerää sihteeriltä lomakkeet erikseen sovittavalla tavalla

VAIHE 8

JÄLKISEURANTA

- Jos asiakas ilmoittaa uudesta väkivallan teosta, vie asia uudelleen MARAK-ryhmäsi käsiteltäväksi

STEP BY STEP -OPAS

VAIHE 1

TUNNISTA

- Käytä oman organisaatiosi mukaisia keinoja tunnistaa parisuhdeväkivalta ja sen uhri
- Kun asiakas on kokenut parisuhdeväkivaltaa, kerro riskinarvioinnista ja MARAK:sta ja kysy häneltä, voitteko täyttää lomakkeen

Käytä apunasi oman organisaatiosi keinoja tunnistaa parisuhdeväkivaltaa tai THL:n sivuilta löytyviä apuvälineitä (http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon_tueksi) Auta myös työyhteisösi muita jäseniä tunnistamaan väkivaltaa ja sen uhreja. Voit käyttää tätä materiaalia apunasi.

VAIHE 2

RISKINARVIOINTI

- Kun olet tunnistanut väkivallan uhrin, täytä riskinarviointilomake uhrin kanssa, jotta saat selville, onko hän ns. korkean riskin uhri
- Pyydä asiakkaalta suostumus tietojen luovutukseen ja tutkimukseen (aina, vaikka riskiraja ei täyty)
- Tee tarvittavat, välittömät toimenpiteet uhrin, lasten ja epäillyn osalta

Kun olet tunnistanut parisuhdeväkivallan uhrin, sinun täytyy selvittää, onko hän ns. korkean riskin uhri. Sen selvittämiseksi, sinun tulisi:

- a. Käyttää riskinarviointilomaketta ja siihen liittyviä ohjeita. Riskinarviointilomakkeen lisäohjeet sisältävät neuvoja, miten luokitella eri väkivaltatekoja ja – muotoja ja auttavat sinua tekemään oman ammatillisen arviosi riskistä.
- b. Saattaa olla, että et koe lomakkeen täyttämistä luontevaksi omassa virastossasi. Tällöin suosittelemme, että voit pyytää apua riskinarviointilomakkeen täyttämiseksi ja riskin arvioimiseksi esimerkiksi oman organisaatiosi MARAK-edustajalta.
- c. Selvitä tukihenkilötoiminnan periaatteet itsellesi ja tarjoa uhrille tukihenkilöpalvelua jo riskinarviointivaiheessa.

Riskinarvioinnin lomake on puheeksi ottamisen väline ja sen avulla voit keskustella asiakkaan kanssa väkivallasta. Yhteisen riskinarviointivälineen käyttämisellä ja yhteisillä tunnistamisen kriteereillä on selkeitä etuja, kun harkitaan tapauksen lähettämistä MARAK- työryhmän käsittelyyn.

VAIHE 3

LÄHETE MARAKIIN

- Jos tapaus riskinarvioinnin perusteella on ns. korkean riskin tapaus, lähetä täytetty riskinarviointilomake, suostumuslomake ja henkilötunnus oman MARAK-ryhmäsi sihteerille; ilmoita tästä esimiehellesi / toimijan MARAK-edustajalle
- Lähetä täytetty lomake sihteerille siinäkin tapauksessa, että tapaus ei mene työryhmän käsiteltäväksi
- Tarvittavat tukipalvelut uhrille

Kun olet täyttänyt riskinarviointilomakkeen ja todennut uhrin olevan korkeassa riskissä joutua väkivallan uhriksi, sinun tulee lähettää tieto tapauksesta paikalliselle koordinaattorillesi. On tärkeää, että muistat pyytää uhrilta hänen suostumuksensa asian viemiseksi MARAK-työryhmään. Jos kriteerit ohjaamisesta eivät täyty, tarjoa tarvittavat muut tukitoimenpiteet asiakkaalle. Pyydä tässäkin tapauksessa uhrilta suostumus menettelyyn.

VAIHE 4

TIETOJEN KERUU

- Sihteeri lähettää MARAK-listan työryhmän jäsenille 8 päivää ennen kokousta
- Sihteeri poistaa lomakkeista henkilötunnukset ja antaa tilalle tunnistenumeron. Sihteeri täyttää erilliselle listalle kaikista lomakkeista henkilötunnukset ja niitä vastaavat tunnistenumerot tutkimusta varten
- Jokainen organisaatio selvittää omat tietonsa jokaisesta listalla olevasta tapauksesta

Kun ryhmän sihteeri lähettää tiedot kustakin tapauksesta, sinun tehtävänä on etsiä oman virastosi tiedostoista kaikki olennaiset tiedot uhrista ja mahdollisista lapsista (edellyttäen, että lapsia koskevien tietojen käsittelyyn on uhrin lupa). Kerää ne tiedot, joilla voi olla merkitystä tapauksen käsittelyssä työryhmässä. Pyydä työtoveriltasi apua tietojen keräämisessä, mikäli asiakas ei ole sinulle tuttu. Tärkeää on, että tiedot kerätään ennen kokousta, jotta kutakin tapausta voidaan käsitellä perusteellisesti työryhmän kokouksen aikana ja jotta kokouksessa voidaan sopia riittävästä turvallisuudesta lisäävistä toimenpiteistä.

VAIHE 5

MARAK JA TIETOJENVAIHTO

- Kukaan MARAK-edustaja esittelee omat tietonsa kustakin tapauksesta tapaus kerrallaan
- Muut edustajat täydentävät esitykseen omat tietonsa
- Uhrin tukihenkilö voi tarvittaessa täydentää tietoja uhrin puolesta

Työryhmän kokous on vain yksi askel paljon pidemmässä prosessissa. MARAK:ssa kaikkien vaiheiden noudattaminen on edellytys sille, että menetelmää voidaan käyttää tehokkaasti. Kokouksessa sinulta edellytetään, että:

- a. Pystyt kertomaan edellisissä kokouksissa sovitusta toimenpiteistä, jotka ovat jääneet toteutumatta.
- b. Esittelet tapauksen, jonka olet tuonut kokoukseen, ts. tapauksen, josta olet ilmoittanut työryhmän sihteerille.
- c. Kerrot tietosi muista tapauksista muille työryhmän jäsenille.
- d. Osallistut sovittaviin toimenpiteisiin mahdollisuuksien mukaan.

Kun kerrot tietojasi muille, on muille toimijoille helpompaa, jos korostat niitä kohtia, jotka mielestäsi ovat tärkeimmät uhat turvallisuusriskin kasvamiselle. Eri toimijat painottavat toiminnassaan eri asioita, joten on tärkeää, että jos jokin turvallisuutta vaarantava seikka jää kokouksessa muilta toimijoilta huomaamatta, nostat sen esille. Vain näin voidaan taata uhrin turvallisuus mahdollisimman hyvin.

VAIHE 6

TOIMENPIDESUUNNITTELU

- Kukin edustaja esittää toimenpiteet, joilla turvallisuutta voidaan lisätä ja kirjaa itselleen ne toimenpiteet, jotka ovat hänen vastuullaan
- Jos mahdollista, sovitaan toimenpiteiden toteuttamisesta yhdessä muiden toimijoiden kanssa

Kuten tietojenkeruussakin, myös toimenpiteiden suunnittelussa on tärkeää olla realistinen. Toimenpiteiden suunnitteluprosessin vaiheiden tulee olla osa kaikkien toimijoiden työtä huolimatta siitä, kuuluuko parisuhdeväkivallan ehkäisy heidän jokapäiväisiin työtehtäviin. Tärkeimmät vaiheet ovat:

- a. Kuuntele huolellisesti muiden tuomia tietoja, ja mieti, mihin riskeihin sinä voisit tietojen perusteella puuttua. Osa toimenpiteistä voi olla sellaisia, joita sinun virastosi voi toteuttaa yksin, mutta osa toimenpiteistä voi olla sellaisia, jotka virastosi voi toteuttaa yhteistyössä toisen toimijan kanssa. Sopikaa yhteistyöstä.
- b. Tärkeää olisi, että tunnistaisit ja löytäisit itse sellaiset toimenpiteet, joihin virastosi voi osallistua. Itse tiedät parhaiten, mihin toimiin virastosi voi sitoutua viraston resurssien puitteissa.
- c. Toimenpiteiden suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon uhrin omat toiveet siitä, miten hän toivoo turvallisuuttaan parannettavan. Toimenpiteiden toteuttamisessa on erittäin tärkeää, että uhrille järjestetään tukihenkilö. On hyvä miettiä, miten tukihenkilötoiminnalla voidaan edesauttaa turvasuunnitelman toimenpiteiden toteutumista.
- d. Saattaa olla, että et ehkä pysty kovin aktiivisesti osallistumaan toimiin, joilla uhrin turvallisuutta parannetaan, mutta saatat pystyä osallistumaan toimiin, joilla parannetaan lasten turvallisuutta tai autetaan väkivallan tekijää. Tärkeää on tehdä tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.
- e. Merkitse käsitellyt tapaukset itsellesi jollain tavalla, jotta voit tarvittaessa palata tapauksen tietoihin. Tapaus saattaa tulla uudelleen käsiteltäväksi, mikäli uhri joutuu toistamiseen väkivallan kohteeksi.

VAIHE 7

SEURANTA

- Sihteeri kirjaa sovitut toimenpiteet ja seuraa niiden toteutumista (tunnistenumera, ei henkilötunnuksella)
- Ilmoita toimenpiteistä työtovereillesi / esimiehellesi
- Uhrin haastatellut taho ottaa uhuriin yhteyttä ja kertoo kokouksessa sovitut asiat. Mikäli haastattelijalla on poliisi, yhteyden ottaa poliisin sosiaalityöntekijä.
- Huolehdi, että toimenpiteet toteutetaan sovituissa ajassa
- Kun toimenpiteet on toteutettu, sihteeri ilmoittaa siitä koordinaattorille
- Yhteistyö tukihenkilön kanssa
- Koordinaattori kerää sihteeriltä lomakkeet erikseen sovittavalla tavalla

Kokouksen jälkeen on tärkeää ryhtyä toteuttamaan sovittuja toimenpiteitä sovituissa aikatauluissa, mahdollisimman pian. Kokouksessa tulisi sopia toimenpiteiden vastuutahojen lisäksi se, millä aikataululla ne toteutetaan. Näin toteutumista on helpompi seurata. Muista myös kertoa työkavereillesi, jotka auttoivat sinua tiedonkeruussa, mitä toimenpiteitä on sovittu. Uhrin turvallisuus on tärkeä osa MARAK-menetelmää, joten muistathan pyytää uhrilta luvan, jos aiot käsitellä häntä koskevia tietoja muiden kuin oman virastosi henkilöiden tai MARAK:iin osallistuvien tahojen kanssa.

Sinun tulee kertoa paikalliselle koordinaattorillesi, kun sovitut toimenpiteet virastosi osalta on toteutettu tai jos havaitset, että jotakin toimenpidettä on mahdotonta toteuttaa.

Tehtävänäsi on auttaa kollegoitasi toimenpiteiden toteuttamisessa ja pitää heidät tietoisina sovituista toimenpiteistä sekä tiedoista, joita olet saanut kokouksessa ja joilla on merkitystä virastosi toiminnassa autettaessa uhria.

LIITTEET:

1. MARAK-riskinarviointilomake (sisältää lyhyen ohjeen)
2. Kysymyskohtainen ohjekirjanen
3. Suostumuslomake malli

MARAK-RISKINARVIOINNIN TARKISTUSLISTA

Tarkistuslistan tavoite:

- Auttaa väkivallan uhrien kanssa työskenteleviä viranomaisia ja ammattilaisia tunnistamaan kohonnut väkivallan uusiutumisen riski parisuhdeväkivallassa, häirinnän ja vainoamisen yhteydessä sekä kunniaan liittyvässä väkivallassa.
- Auttaa ratkaisemaan, mitkä tapaukset ohjataan MARAK:iin (Moniammatilliseen riskinarvioinnin työkokoukseen) ja mitä muuta tukea uhri tarvitsee. Täytetty lomake tuottaa tietoa, jota voidaan tulevaisuudessa käyttää tapauksen käsittelyssä.
- Tarjota yhteinen työväline MARAK:iin kuuluville ja auttaa yhteisen käsityksen muodostamisessa parisuhdeväkivaltaan, häirintään ja vainoamiseen sekä kunniaan perustuvaan väkivaltaan liittyvistä riskeistä.
- Auttaa virastoja ja ammattilaisia tekemään perustelevissa olevia päätöksiä, jotka pohjautuvat laajasta tutkimuksesta saatuihin evidenssiin (mm. henkirikokset ja "läheltä piti" -tapaukset, joiden opetuksiin useimmat tunnustetut riskinarviointimallit nojaavat).

Miten lomaketta käytetään:

Ennen kuin täytät lomakkeen ensimmäistä kertaa, suosittelemme, että luet ohjeet läpi. Lomakkeen täytöstä ja eniten esitetyistä kysymyksistä löytyy lisätietoja osoitteista: www.thl.fi/vakivalta ja [www.caada.org.uk / marac.html](http://www.caada.org.uk/marac.html).

Väkivallan riski on dynaaminen ja voi muuttua hyvin nopeasti. On hyvä käytäntö tehdä muistilistan mukainen tarkistus aina sen jälkeen, kun väkivaltaa on esiintynyt uudelleen.

Suosittelut MARAK:iin ohjaamisen kriteerit:

1. Ammatillinen arvio: jos ammattilainen on vakavasti huolissaan uhrin tilanteesta, hänen tulisi siirtää asia MARAK- käsittelyyn. Käytännössä tapauksen piirteet voivat herättää vakavaa huolta, vaikka uhri ei olisikaan kyennyt tuomaan esiin joitakin tietoja, jotka osoittavat häneen kohdistuvan riskin vakavaksi. Tämä voi liittyä voimakkaaseen pelkoon, kulttuurisiin esteisiin, oleskelulupakysymyksiin tai kielivaikeuksiin etenkin kunniaan liittyvässä väkivallassa. Tämä arvio perustuisi ammattilaisen kokemukseen ja/tai uhrin käsitykseen riskistä, vaikka alla olevat kohdat 2 ja/tai 3 eivät täytyisikään.
2. "Näkyvä kohonnut riski": tarkistuslistalle merkittyjen rastien määrä. Jos olet merkinnyt rastilla 14 tai enemmän "kyllä" laatikkoa, perusteet asian käsittelyyn MARAK:ssa täytyvät.
3. Mahdollisen väkivallan eskaloituminen: perheväkivallasta johtuvien poliisin kotihälytystehtävien määrä viimeisten 12 kuukauden aikana. Tätä kriteeriä voidaan käyttää tunnistamaan tapaukset, jotka eivät tule esiin riskin tarkistuslistan avulla, mutta joissa väkivalta näyttää muuttuvan vakavammaksi ja joissa olisi aiheellista arvioida tilannetta tarkemmin jakamalla tietoa moniammatillisessa työryhmässä. Yleinen käytäntö on viedä tapaus MARAK:iin silloin, kun kotihälytyksiä on ollut viimeisten 12 kuukauden aikana kolme tai useampia. Käytäntö voi vaihdella paikallisen tilanteen, hälytysten määrien ja poliisin voimavarojen mukaan

Kiinnittäkää erityistä huomiota lääkärin ammatilliseen harkintaan kaikissa tapauksissa. Tarkistuslistan tulokset eivät ole ehdottomia kriteerejä riskinarvioinnissa. Niiden pitäisi toimia arvioinnin apuvälineenä ja rakenteena sekä toimia yllykkeenä jatkokysymyksille ja riskin analysoinnille ja hallinnalle joko yhteistyössä moniammatillisen työryhmän kanssa tai ilman.

Vastuu paikallisten riskinarvioinnin raja-arvojen määrittämisestä kuuluu paikalliselle moniammatilliselle työryhmälle

Mitä tämä lomake ei ole:

Tämä lomake antaa arvokasta tietoa väkivallan riskille altistuvista lapsista, mutta se ei ole täydellinen riskinarvioinnin väline lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Lasten läsnäolo lisää väkivallan riskiä parisuhteessa ja lapsipuolet ovat erityinen riskitekijä. Jos riski kohdistuu lapseen, sinun pitää harkita, millaisiin toimenpiteisiin tulisi ryhtyä lasten tilanteen arvioimiseksi.

Riskinarvioinnin lomake poliisin ja muiden uhrien kanssa työskentelevien käyttöön MARAK-tapausten tunnistamiseksi parisuhdeväkivallassa ja "kulttuuriin perustuvassa" väkivallassa

Uhrin nimi:

Päivä:

Tunnistenumero:

Riskin arviointilista poliisin ja moniammatillisen työryhmän käyttöön

- Selitä asiakkaalle, että nämä kysymykset esitetään asiakkaan oman turvallisuuden vuoksi ja hänen suojelemisekseen.
- Merkitse x:lla, kun kysytty asia täyttyy. Käytä lomakkeen lopussa olevaa kommenttitilaa, mikäli haluat täydentää antamiasi vastauksia.
- Lomakkeeseen merkittyjen tietojen oletetaan yleensä olevan peräisin uhrilta. Jos tieto on peräisin jostain muualta, merkitse lähde oikean puolimaiseen sarakkeeseen.

	Kyllä	Ei	Ei tietoa	Kommenteja
1. Onko käsiteltävästä väkivaltatapauksesta aiheutunut vammoja? (Mitä vammoja? Onko ensimmäinen kerta, kun tuli vammoja?)	☐	☐	☐	
2. Oletko erittäin peloissasi? Kommentti:	☐	☐	☐	
3. Mitä pelkää? Pelkäätkö uusia vammoja tai väkivaltaa? (Kerro, mitä luulet (väkivallan tekijän/tekijöiden nimi...) tekevän ja kenelle, mukaan lukien lapset) Kommentti:	☐	☐	☐	
4. Tunnetko olevasi eristyksissä perheestä/ystävistä, esim. yrittääkö (väkivallan tekijän/tekijöiden nimi ...) estää sinua tapaamasta ystäviäsi/perhettäsi/lääkäriä tai muita? Kommentti:	☐	☐	☐	
5. Oletko masentunut tai onko sinulla itsetuhoisia ajatuksia?	☐	☐	☐	
6. Oletko eronnut tai yrittänyt muuttaa erilleen (väkivallan tekijästä/tekijöistä) viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	

	Kyllä	Ei	Ei tietoa	Kommentteja
7. Onko teillä kiistaa yhteydenpidosta lapsiin?	☐	☐	☐	
8. Lähettääkö (...) jatkuvasti tekstiviestejä tai soittaa sinulle, ottaa yhteyttä sinuun tai seuraa, vainoaa tai ahdistelee sinua? (Kerro tarkemmin mitä ja uskotko, että hän tekee näin pelotellakseen tahallaan? Mieti, missä yhteyksissä ja millaista käyttäytyminen on.)	☐	☐	☐	
9. Oletko raskaana tai oletko saanut lapsen lähiaikoina (viimeisten 18 kuukauden aikana)?	☐	☐	☐	
10. Tapahtuuko pahoinpitelyä useammin kuin aikaisemmin?	☐	☐	☐	
11. Onko väkivalta pahentumassa?	☐	☐	☐	
12. Yrittääkö (...) kontrolloida kaikkea mitä teet ja/tai onko hän erittäin mustasukkainen? (Ihmissuhteista, ketä tapaat; "kytätäänkö" sinua kotona ja määrääkö hän esimerkiksi mitä vaatteita sinun tulee pukea. Ota huomioon kunniaan liittyvä väkivalta ja täsmennä käyttäytyminen.)	☐	☐	☐	
13. Onko (...) koskaan käyttänyt asetta tai muita esineitä vahingoittaakseen sinua?	☐	☐	☐	
14. Onko (...) koskaan uhannut tappaa sinut tai jonkun muun (niin että uskot sen olevan totta)?	Sinut ☐ Lapset ☐ Jonkun muun ☐	☐	☐	
15. Onko (...)koskaan yrittänyt kuristaa/tukahduttaa tai hukuttaa sinut?	☐	☐	☐	
16. Sanooko tai tekeekö (...) sellaisia seksuaalisväritteisiä asioita, jotka tuntuvat sinusta pahoilta tai jotka satuttavat sinua tai jotain toista fyysisesti? (Jos jotain muuta henkilöä, ketä?)	☐	☐	☐	
17. Onko kukaan toinen henkilö uhkaillut sinua tai pelkäätkö jotain toista henkilöä? (Jos kyllä, tarkenna kuka ja miksi? Ota huomioon laajennettu perhepiiri, jos kyse kunniaan liittyvästä väkivallasta.)	☐	☐	☐	

	Kyllä	Ei	Ei tietoa	Kommentteja
18. Tiedätkö, onko (...) satuttanut ketään toista? (Tarkenna ketä, mukaan lukien lapset, sisarukset tai vanhemmat sukulaiset. Pidä mielessäsi kunniaan liittyvä väkivalta.)	Lapsia ☐ Muita perheen jäseniä ☐ Ex-puolisoa ☐ Muita, ketä: ☐	☐	☐	
19. Onko (...) koskaan kohdistanut väkivaltaa eläimiin tai perheen lemmikkieläimeen?	☐	☐	☐	
20. Onko taloudellisia seikkoja, joita pitäisi ottaa huomioon? Esimerkiksi, oletko taloudellisesti riippuvainen (...), oletko sinä tai onko hän menettänyt äskettäin työpaikan tai onko muita taloudellisia ongelmia?	☐	☐	☐	
21. Onko (tekijän nimi...) ollut viimeisen vuoden aikana lääkkeiden, huumeiden, alkoholin tai mielenterveyden kanssa ongelmia, jotka haittaavat normaalia elämää? (Jos kyllä, tarkenna mitä?)	Huumeet/läkkeet ☐ Alkoholi ☐ Mielenterveys ☐	☐	☐	
22. Onko (...) koskaan uhannut tehdä tai yrittänyt itsemurhaa?	☐	☐	☐	
23. Onko (...) koskaan rikkonut lähestymiskieltoa, matkustuskieltoa, valvotun koevapauden ehtoja tai lasten tapaamisesta määrättyä sopimusta? (Voi olla tarpeen arvioida myös, miten nämä ovat toteutuneet pahoinpitelijän ex-kumppanin suhteen.)	Lähestymiskielto ☐ Matkustuskielto ☐ Valvottu koevapaus ☐ Lasten tapaamis-sopimus ☐ Muita ☐	☐	☐	
24. Tiedätkö, onko (...) ollut koskaan ongelmia poliisin kanssa tai onko hänellä rikoshistoriaa? (Jos kyllä, kerro tarkemmin).	Parisuhdeväkivalta ☐ Seksuaalinen väkivalta ☐ muu väkivalta ☐ Muu ☐	☐	☐	
Kyllä vastaukset yhteensä				

<p>Tunnistenumero:</p> <p>Ammattilaisen harkittavaksi:</p> <p>Onko muuta asiaan liittyvää tietoa (uhrilta saatua tai ammatillista), joka voi lisätä väkivallan riskiä?</p> <p>Mieti uhrin tilannetta, esimerkiksi fyysisen toimintakyvyn, päihteiden väärinkäytön, mielenterveyden, kulttuuristen tai kielellisten kieli esteiden ja "kunniaan" perustuvien käytäntöjen ja vähättelyn kannalta.</p> <p>Ovatko he valmiita sitoutumaan apuun tai palveluun? Kuvaile:</p> <p>Pohdi pahoinpitelijän ammattia / harrastuksia – mahdollistavatko ne aseisiin käsiksi pääsyn? Kuvaile:</p>
<p>Mitkä ovat uhrin ensisijaisimmat tarpeet hänen turvallisuutensa parantamiseksi?</p>
<p>Onko perusteltua viedä tämä tapaus MARAK:iin? Kyllä ☐ / Ei ☐</p> <p>Oletko toimittanut lomakkeen MARAK- yhteyshenkilölle? Kyllä ☐ / Ei ☐</p> <p>Uskotko, että perheen lapseen kohdistuu riskiä? Kyllä ☐ / Ei ☐</p> <p>Onko tehty lastensuojeluilmoitus? (LsL 25§) Kyllä ☐ / Ei ☐</p>
<p>Allekirjoitus:</p> <p>Päivämäärä:</p> <p>Paikkakunta:</p> <p>Nimi ja ammattinimike:</p> <p>Virasto sekä osasto:</p>
<p>Työntekijän merkintöjä:</p>

OHJE RISKINARVIOINTILOMAKETTA VARTEN

- ✓ Riskinarviointilomakkeen tarkoitus on auttaa väkivallan uhrien kanssa työskenteleviä viranomaisia ja ammattilaisia tunnistamaan kohonnut väkivallan uusiutumisen riski parisuhdeväkivallassa, häirinnän ja vainoamisen yhteydessä sekä kunniaan liittyvässä väkivallassa
- ✓ Auttaa ratkaisemaan, mitkä tapaukset ohjataan MARAK:iin (moniammatilliseen riskinarvioinnin työkokoukseen) ja mitä muuta tukea uhri tarvitsee. Täytetty lomake tuottaa tietoa, jota voidaan tulevaisuudessa käyttää tapauksen käsittelyssä ja päätettäessä niistä toimista, joilla riskiä voidaan vähentää
- ✓ Tarjota yhteinen työväline MARAK:iin kuuluville ja auttaa yhteisen käsityksen muodostamisessa parisuhdeväkivaltaan, häirintään ja vainoamiseen sekä kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyvistä riskeistä
- ✓ Auttaa virastoja ja ammattilaisia tekemään perusteltavissa olevia päätöksiä, jotka pohjautuvat laajasta tutkimuksesta saatuihin evidenssiin (mm. henkikirikokset ja "läheltä piti" -tapaukset, joiden opetuksiin useimmat tunnustetut riskinarviointimallit nojaavat)
- ✓ Tämä lomake antaa arvokasta tietoa väkivallan riskille altistuvista lapsista, mutta se ei ole täydellinen riskinarvioinnin välinen lapsiin kohdistuvasta väkivallasta
- ✓ Jos olet huolissasi tapaukseen liittyvistä lapsista, varmista, että olet huolehtinut lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista samalla kun lähetät tapauksen MARAK -ryhmään

Ennen kuin alat täyttää lomaketta:

- ✓ Selvitä, miten paljon aikaa sinulla ja asiakkaalla on käytettävissä lomakkeen täyttämiseen
- ✓ Huolehdi, että asiakas voi puhua turvallisessa ympäristössä
- ✓ Selvitä asiakkaan yhteystiedot, joihin viranomaiset voivat tarvittaessa turvallisesti ottaa yhteyttä
- ✓ Selvitä epäillyn ja lasten olinpaikat
- ✓ Selvitä asiakkaalle, miksi lomake täytetään ja miten se liittyy MARAK:iin
- ✓ Riskinarviointilomakkeen yhteydessä on hyvä selvittää asiakkaalle oman toimialasi luottamuksellisuus- ja tietosuojakäytännöt
- ✓ Selvennä myös, miten asiakkaan tietoja käsitellään MARAK:ssa
- ✓ Ennen, kuin täytät lomakkeen ensimmäistä kertaa, suosittelimme, että luet ohjeet läpi. Lomakkeen täytöstä ja eniten esitetyistä kysymyksistä löytyy lisätietoja osoitteesta: [www.caada.org.uk / marac.html](http://www.caada.org.uk/marac.html)

Kun täytät lomaketta:

- ✓ Selvitä riittävän ajoissa, ketä uhri pelkää - puoliso, ex-puoliso, perheenjäsen, joku muu?
- ✓ Ota huomioon seksuaaliset vähemmistöryhmät: käytä tarvittaessa neutraaleja ilmaisuja, esimerkiksi kumppani / ex-kumppani

Lomakkeen tulosten kertominen uhrille:

- ✓ Uhri saattaa hämmentyä, jos hänelle ilmoitetaan, että hän on suuressa väkivallan riskissä. On tärkeää, että kerrot omat johtopäätöksesi niin, että ne perustuvat asiakkaan vastauksiin ja omaan ammattimaiseen näkemykseesi. Noudata oman organisaatiosi ohjetta tapauksen lähettämässä MARAK:iin ja muista huolehtia tarvittaessa yhteydenpidosta lastensuojeluun.
- ✓ Se, ettei ole korkean väkivallan riskin vaarassa, voi myös tuntua uhrista häpeälliseltä ja vähättelyltä. Selitä, että lomakkeen kysymysten tarkoitus on kartoittaa niitä tekijöitä, joilla voidaan tunnistaa vakava väkivallan teko, ja että jos uhri tulevaisuudessa kokee niitä, hänen tulisi ottaa yhteyttä viranomaisiin

- ✓ Muista, että lomakkeen tulokset eivät ole ehdoton päätelmä riskistä. Ne toimivat viitekehysten ammattimaiselle arviollesi tilanteesta ja niiden tulisi johdattaa jatkotoimenpiteisiin joko MARAK:ssa tai muulla tavoin
- ✓ Kiinnittäkää erityistä huomiota lääkärin ammatilliseen harkintaan kaikissa tapauksissa
- ✓ Väkivallan riski on dynaaminen ja voi muuttua hyvin nopeasti. On hyvä käytäntö tehdä muistilistan mukainen tarkistus aina sen jälkeen, kun väkivaltaa on esiintynyt uudelleen
- ✓ Jokainen paikallinen MARAK määrittelee omat, alueelliset kynnyksensä
- ✓ Suositellut MARAK:iin ohjaamisen kriteerit:

1. Ammatillinen arvio: jos ammattilainen on vakavasti huolissaan uhrin tilanteesta, hänen tulisi siirtää asia MARAK- käsittelyyn. Käytännössä tapauksen piirteet voivat herättää vakavaa huolta, vaikka uhri ei olisikaan kyennyt tuomaan esiin joitakin tietoja, jotka osoittavat häneen kohdistuvan riskin vakavaksi. Tämä voi liittyä voimakkaaseen pelkoon, kulttuurisiin esteisiin, oleskelulupakysymyksiin tai kielivaikeuksiin etenkin kunniaan liittyvässä väkivallassa. Tämä arvio perustuisi ammattilaisen kokemukseen ja/tai uhrin käsitykseen riskistä, vaikka alla olevat kohdat 2 ja/tai 3 eivät täytyisikään.

2. Näkyvä kohonnut riski: tarkistuslistalle merkittyjen rastien määrä. Jos olet merkinnyt rastilla 14 tai enemmän "kyllä" laatikkoa, perusteet asian käsittelyyn MARAK:ssa täyttyvät.

3. Mahdollisen väkivallan eskaloituminen: perheväkivallasta johtuvien poliisin kotihälytystehtävien määrä viimeisten 12 kuukauden aikana. Tätä kriteeriä voidaan käyttää tunnistamaan tapaukset, jotka eivät tule esiin riskin tarkistuslistan avulla, mutta joissa väkivalta näyttää muuttuvan vakavammaksi ja joissa olisi aiheellista arvioida tilannetta tarkemmin jakamalla tietoa moniammatillisessa työryhmässä. Yleinen käytäntö on viedä tapaus MARAK:iin silloin, kun kotihälytyksiä on ollut viimeisten 12 kuukauden aikana kolme tai useampia. Käytäntö voi vaihdella paikallisen tilanteen, hälytysten määrien ja poliisin voimavarojen mukaan

- ✓ Kiinnitä erityistä huomiota lääkärin ammatilliseen harkintaan kaikissa tapauksissa. Tarkistuslistan tulokset eivät ole ehdottomia kriteerejä riskinarvioinnissa. Niiden pitäisi toimia arvioinnin apuvälineenä ja rakenteena sekä toimia ylläkkeenä jatkokysymyksille ja riskin analysoinnille ja hallinnalle joko yhteistyössä moniammatillisen työryhmän kanssa tai ilman.
- ✓ Huolehdi, että voit tarvittaessa ohjata uhrin tarvittavien palveluiden piiriin. Varaa itsellesi tiedot näistä tahoista, seuraavista voi olla hyötyä:

www.vaestoliitto.fi

www.turvakoti.net

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.rikunet.fi

www.tukinainen.fi

www.naistenlinja.fi

www.lastenjanuortennetti.fi

www.poliisi.fi

www.monikanaiset.fi

www.amoral.mll.fi

www.tukinet.fi

www.lyomatonlinja.fi

www.lyomatonlinja.fi/miehenlinja.htm

www.miessakit.fi

www.neuvolakeskus.fi

FYYSINEN VÄKIVALTA:

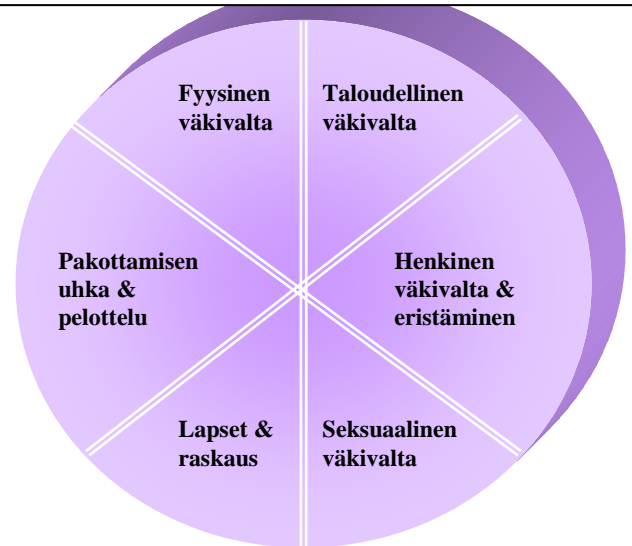
Kysymykset 1, 10, 11, 13, 15, 18, 19 & 23

- ✓ Fyysistä väkivaltaa ilmenee monissa eri muodoissa; töniminen, lyönnit, aseiden käyttö, tukehduttaminen tai kuristaminen
- ✓ Kiinnitä huomiota:
 - paheneeko väkivalta
 - tapahtuuko sitä aikaisempaa useammin
 - teot muuttuvat vakavimmiksi
- ✓ Pyydä asiakasta kirjaamaan ylös viimeisen vuoden tapahtumat; hyödyllistä on myös pyytää häntä pitämään päiväkirjaa, johon merkitään tapahtumat ja vammat
- ✓ Yritä saada kokonaiskuva teoista; käsillä oleva teko ei välttämättä ole pahin
- ✓ Väkivalta voi kohdistua muihinkin taloudessa asuviin, esim. lapsiin tai lemmikkieläimiin
- ✓ Jos teko on tuore, ohjaa asiakas poliisin luokse ja tarvittaessa hoidattamaan vammat terveydenhuollossa

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA:

Kysymys 16

- ✓ Seksuaalinen väkivalta voi sisältää uhkaamista, pelottelua tai pakottamista seksiin, tahallista kivun tuottamista seksin aikana tai aseiden käyttöä
- ✓ Tarvittaessa ohjaa asiakas poliisin luo ja sairaanhoitoon

PAKOTTAMINEN, UHKAILU JA PELOTTELU:

Kysymykset 2, 3, 6, 8, 14, 17, 18, 19, 23 & 24

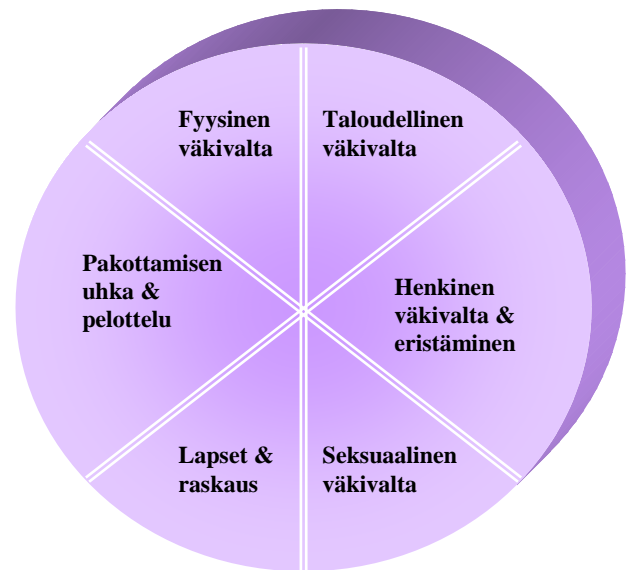
- ✓ Tärkeää on ymmärtää ja todeta, mitä uhri pelkää: ketä pelkää ja kenen puolesta (itsensä, lapsen, tms.)
- ✓ Kunniaan liittyvässä väkivallassa on otettava huomioon, että uhrin kanssa voi asua useampikin (myös naispuolisia henkilöitä) henkilö, joita hän pelkää
- ✓ Kytäminen ja häirintä saavat enemmän merkitystä, jos epäilty uhkaa vahingoittaa itseään, uhria tai muita (esimerkiksi: "Jos minä en saa sinua, ei saa kukaan muukaan...")
- ✓ Tulevaisuudessa ongelmia aiheuttava käyttäytyminen voi sisältää pakkomielteisiä soittoja, tekstiviestejä tai sähköposteja, kutsumattomia vierailuita uhrin kotiin tai työpaikalle, epämääräistä maleksimista uhrin kodin tai työpaikan lähetyvillä, omaisuuden rikkomista tai tuhoamista, jne.
- ✓ Neuvo asiakasta pitämään kirjaa tällaisista tapahtumista; missä, milloin, ketä oli paikalla, miltä hänestä tuntui
- ✓ Kiinnitä huomiota, jos uhri kertoo erosta tai aikeistaan erota epäilystä; onko uhria uhkailtu lähtemisen seurauksilla, onko häntä jahdattu eron jälkeen
- ✓ Epäilty saattaa vahingoittaa lemmikkieläimiä tai huonekaluja kontrolloidakseen ja pelotellakseen uhria
- ✓ Aikaisemmat lähestymiskiellon rikkomiset tai sovittujen lasten tapaamisten rikkomisen saattaa olla merkki uhasta
- ✓ Riski vahingoittaa uhria on korkeampi, jos epäillyllä on aikaisempaa rikoshistoriaa, vaikeivät aikaisemmat teot olisikaan kohdistuneet uhriin; kunniaan liittyvissä väkivallan teoissa epäillyllä ei kuitenkaan usein ole aikaisempaa historiaa

TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

Kysymys 20

- ✓ Usein parisuhdeväkivallan uhrin kertovat, että heidän puolisonsa / ex-puolisonsa kontrolloi heidän rahankäyttöään. Saattaa olla, että uhri on riippuvainen puolisonsa tuloista tai että heillä ei ole mahdollisuutta käyttää puolisonsa rahoja omiin käyttötarkoituksiinsa. Uhrin tilanne on saattanut pahentua sen jälkeen, jos epäilty on jäänyt työttömäksi.
- ✓ Saattaa olla tarpeen selvittää, onko sosiaaliviranomaisilla mahdollisuutta auttaa uhria toimeentuloa koskevissa kysymyksissä

HENKINEN VÄKIVALTA JA ERISTÄMINEN

Kysymykset 4, 5, 12, 21 & 22

- ✓ Voi esiintyä joko yksin tai muiden väkivallan muotojen kanssa samaan aikaan
- ✓ Johtaa usein siihen, että uhrin syyttävät itseään ja vähättelevät tilanteen vakavuutta
- ✓ Uhria saatetaan estää tapaamasta ystäviään tai perhettään tai estää häntä luomasta sosiaalisia verkostoja; myös pääsy perheen rahoihin saatetaan estää
- ✓ Erityisesti kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyy uhrien mukaan äärimmäisiä eristämisen tasoja sekä voimakasta valvontaa
- ✓ Uhri saattaa kokea, ettei hänellä ole muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa elämäänsä vallitsevassa tilanteessa epäillyn kanssa. Uhri saattaa myös pelätä suhteesta lähtemistä. Uhri voi olla masentunut ja jopa itsetuhoinen.
- ✓ Riski on suuri myös, jos epäillyllä on mielenterveysongelmia ja jos hän käyttää päihteitä. Uhri saattaa hävetä näiden tietojen paljastumista viranomaisille ja hänestä saattaa tuntua, etteivät viranomaiset ymmärrä häntä tai tuomitsevat hänet, jolloin uhri saattaa eristäytyä. Jos perheessä on lapsia, uhri saattaa pelätä, että viranomaiset ottavat lapset pois. Näihin liittyviä riskejä kysytään kysymyksissä 21 & 22.

LAPSET JA RASKAUS

Kysymykset 7, 9 & 18

- ✓ Jos perheessä on lapsia, se lisää äidin riskiä joutua parisuhdeväkivallan uhriksi. Väkivalta voi myös kohdistua suoraan lapsiin.
- ✓ Fyysistä väkivaltaa voi esiintyä ensimmäisen kerran tai väkivalta voi pahentua raskauden tai lapsen ensimmäisten ikävuosien aikana. Näissä elämänvaiheissa on yleensä mukana paljon terveysviranomaisia, joiden tulisi tiedostaa edellä mainitut riskit
- ✓ Epäilty voi myös käyttää lapsia pääsynä uhrin lähelle; väkivallan teot saattavat tapahtua lasten tapaamisten aikaan tai niihin voi liittyä paljon pelon tai ahdistuksen tunteita, jotka vaikuttavat lapsiin
- ✓ Tarvittaessa tulee ottaa yhteyttä lastensuojeluun

Kysymyskohtainen ohjekirjanen

Johdanto

Tämän ohjeen tarkoitus on auttaa riskinarviointilomakkeen täyttämässä. Jäljempänä olevien apukysymysten on tarkoitus auttaa siinä, miten riskinarviointilomakkeen kysymyksiä tulisi kysyä. Tarkoitus on myös auttaa tekemään lisäkysymyksiä riskin kartoittamiseksi.

Kuinka käyttää tarkistuslistaa:

- ✓ On erittäin tärkeää, että kaikki kysymykset riskinarviointilomakkeelta kysytään.
- ✓ Tutustu riskinarviointilomakkeeseen ennen kuin täytät sitä ensimmäistä kertaa.
- ✓ Mieti etukäteen turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä, joita voit tarjota uhrille.
- ✓ Lomakkeen kohta ”en tiedä” on tarkoitettu käytettäväksi silloin, kun uhri ei todella tiedä vastausta. Sitä ei tulisi käyttää vastausvaihtoehtona silloin, kun ”ei” – vastaus johtaisi tarkoituksellisesti alhaisempaan riskitasoon.

Milloin käyttää riskinarviointilomaketta?

- ✓ Lomake tulee täyttää jokaisen väkivaltaa kohdanneen uhrin kanssa, jotta voit tunnistaa, kuinka korkea riski uhrilla on joutua uudelleen väkivallan uhriksi, ja jotta voit tarjota hänelle oikeanlaisia palveluita.
- ✓ Pyri täyttämään lomake heti, kun ensimmäisen kerran tapaat uhrin, niin, että viimeisimmästä väkivallanteosta on mahdollisimman lyhyt aika.
- ✓ Lomakkeen kysymyksissä nykyinen tai tämänhetkinen viittaa aikajänteeseen, jolla tarkoitetaan edeltäviä viikkoja tai korkeintaan kuukautta ennen väkivallantekoa.

Kenen kanssa lomake tulisi täyttää?

- ✓ Lomake tulee täyttää jokaisen aikuisen kohdalla, joka on joutunut väkivallan tai ns. kunniaperusteisen väkivallan uhriksi.
- ✓ Älä pyydä muilta perheenjäseniltä tietoja ilman uhrin suostumusta, sillä se saattaa asettaa muut perheenjäsenet väkivallalle alttiiksi.

Lopputuloksesta:

- ✓ Lomakkeella olevat riskitekijät liittyvät epäillyn väkivallantekijän käyttäytymiseen ja olosuhteisiin sekä uhrin olosuhteisiin.
- ✓ Useimmat riskitekijöistä viittaavat riskiin joutua muun muassa pahoinpitelyn uhriksi, mutta jotkut riskitekijät kartoittavat riskiä joutua henkirikoksen uhriksi. Jotkut tekijöistä kartoittavat lisäksi kunniaperusteista väkivaltaa, joka on aina otettava vakavasti.

Riskinarviointilomakkeen täyttäminen uhrin kanssa:

- ✓ Selitä aina uhrille tietojen salassapitoa koskevat ja tietojenvaihtoa koskevat säännökset sekä MARAK:n toimintatavat uhrille ennen lomakkeen täyttämistä. Näin lisäät toiminnan läpinäkyvyyttä ja lisäät uhrin luottamusta menettelyyn. Muista pyytää asiakkaalta suostumus tietojen luovuttamiseen ja vaihtamiseen ja varmista, että hän on ymmärtänyt, mitä suostumus tarkoittaa.

Ennen lomakkeen täyttämistä, selvitä uhrilta;

- ✓ että teillä on riittävästi aikaa täyttää riskinarviointilomake
- ✓ uhrin yhteystiedot, josta hänet tavoittaa
- ✓ onko epäilty väkivallantekijä vielä mukana uhrin elämässä

Kysymyskohtaisia apukysymyksiä lomakkeella olevien asioiden selvittämiseksi:

1. Onko käsiteltävästä väkivaltatapauksesta aiheutunut vammoja? (Mitä vammoja? Onko ensimmäinen kerta, kun tuli vammoja?)

Huomautus: On tärkeää ymmärtää vammojen vakavuus, jotta voit ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

- Milloin tapaus sattui?
- Mitä vammoja siitä aiheutui?
- Voitko verrata niitä aiempiin vammoihin? Nimeä vaikeimmat saaneesi vammat sekä pahin tapaus.
- Tarvitseeko uhri välitöntä sairaanhoitoa?
- Onko tapauksesta ilmoitettu poliisille?

2. Oletko erittäin peloissasi?

Huomautus: On tärkeää pyrkiä ymmärtämään uhrin suhde epäiltyyn väkivallantekijään.

3. Mitä pelkää? Pelkäätkö uusia vammoja tai väkivaltaa? (Kerro, mitä luulet (väkivallan tekijän/tekijöiden nimi) tekevän ja kenelle, mukaan lukien lapset)

- Ketä uhri pelkää? On tärkeää, että tunnistat tekijän. Huomaa, että laajennetun perheen väkivaltatapauksessa voi olla enemmän kuin yksi kodissa asuva tekijä, joka kuuluu laajennettuun perheeseen ja yhteisöön. On myös hyödyllistä tietää, missä he asuvat tehtäessä riskinhallinta- tai turvallisuussuunnitelmaa.
- Kenen puolesta hän pelkää (esim. itsensä/lapsiensa/sisarustensa /kumppaniensa/vanhempiensa)?
- Mitä hän ajattelevat tekijän voivan tehdä? Mitä hän uskoo tekijän pystyvän tekemään? Tämä voi tarkoittaa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai heidän itsensä/lastensa /sisarustensa/kumppaniensa/vanhempiensa murhaa. Tähän voi liittyä pelko joutumisesta pakotetusti kihloihin tai naimisiin tai siepatuksi toiseen maahan. Tässä on tärkeä huomata, johtuvatko pelot tekijän/hänen liittolaistensa harjoittamasta jatkuvasta vainoamisesta tai häirinnästä, sillä siihen voi liittyä henkirikoksen uhka. Kirjaa nämä pelot huolellisesti.
- LGBT- asiakkaat voivat pelätä, että tekijä kertoo heidän sukupuoli-identiteettinsä tai seksuaalisen suuntautumisestaan heidän ystävilleen, perheilleen tai kollegoilleen.

4. Tunnetko olevasi eristyksissä perheestä/ystävistä, esim. yrittääkö (...) estää sinua tapaamasta ystäviäsi/perhettäsi/lääkäriä tai muita?

Huomautus: Tekijät yrittävät usein eristää uhrin normaalista ystävien, perheen, jne. tukiverkosta. Turvallisuussuunnitteluun kuuluu selvittää eristämisen laajuus sekä se, onko 'turvallisia' tapoja ottaa yhteyttä uhuriin.

Esimerkkejä eristämisestä:

- Taloudellinen riippuvuus tekijästä, sosiaalinen ja maantieteellinen ero ystävästä
- Ei tukiverkostoa.
- Tekijä pitää uhrin viranomaisten tuen ulkopuolella uhkailemalla esimerkiksi sillä, että nämä ottavat lapset pois tai, että kukaan ei usko häntä, koska hän on hullu.

- Uhkaako tekijä kertoa sinun seksuaalisen orientaationsi /sukupuoli-identiteettisi ystävilleesi /perheellesi /työ-kavereillesi?

5. Oletko masentunut tai onko sinulla itsetuhoisia ajatuksia?

Huomautus: Kuka tahansa itsemurha-ajatuksia esittävä asiakas pitää ottaa vakavasti. Työskenneltäessä itsemurhaa harkitsevien asiakkaiden kanssa täytyy pystyä arvioimaan heidän aikeensa vakavuus, sillä jotkut uhrit eivät näe väkivallalle loppua muuten kuin lopettamalla elämänsä. Itsemurha-ajatuksia eivät ole harvinaista kun henkilö on stressaantunut, masentunut, tai kokenut ison trauman. Niistä tulee vakavia, kun ne muuttuvat ajatuksista suunnitelmiksi (aikomuksiksi) toteuttaa teko. Alla on esimerkkejä tärkeistä tiedoista, joita kannattaa kerätä, mikäli uhri on masentunut tai hän harkitsee itsemurhaa:

- Onko hän aiemmin yrittänyt itsemurhaa?
- Onko hänellä unihäiriöitä?
- Kuinka varmalta uhrin itsemurhasuunnitelmat vaikuttavat?
- Onko uhrilla tukiverkostoa?
- Onko hänellä alkoholiongelmia tai huumeiden käyttöä?
- Onko hän käyttänyt mielenterveyspalveluja tai ollut psykiatrisessa sairaalassa?
- Onko uhri haluton käyttämään tarjolla olevaa apua ja tukiverkostoja?

6. Oletko eronnut tai yrittänyt muuttaa erilleen (...) viimeisen vuoden aikana?

Huomautus: Yritykset lopettaa suhteet ovat vahvasti yhteydessä kumppaniin kohdistuviin henkiriikoksiin. Siksi onkin tärkeää tehdä työtä sen eteen, että uhri voi lähteä mahdollisimman turvallisesti. Sinun tulisi punnita asiakkaasi kanssa lähtemisen vaihtoehtoja riippumatta siitä, onko kyseessä hätätilanne vai osa pitkäaikaista suunnitelmaa.

Jos asiakas on eronnut tekijästä:

- Milloin se tapahtui?
- Onko asiakas parhaillaan lähdössä tai suunnittelee hän lähtöä?
- Uhkaileeko tekijä tekevänsä jotakin, jos asiakas lähtee? Sanooko tekijä esimerkiksi asioita kuten 'jos sinä joskus jättäisit minut'?
- Pelottaako tämä asiakasta? Estetäänkö asiakkaan lähtö perheen painostuksesta tai perheen häpäisyn uhan vuoksi?
- Estetäänkö asiakkaan lähtö uhkaamalla, että hänet "poistetaan" perheestä/työpaikalta jne.?
- Estääkö asiakkaan lähtemisen se, että hän on riippuvainen tekijästä, koska tämä toimii hänen omaishoitajanaan tms. roolissa.

Joissakin tapauksissa sinua voivat lähestyä erilaiset henkilöt (perhe/ystävät jne.), jotka yrittävät saada tietoa uhrin olinpaikasta. On aina tärkeää säilyttää salassapito-velvollisuus sekä varmistaa uhrilta kenen kanssa on turvallista puhua, jotta hän ei joutuisi suurempaan vaaraan.

7. Onko teillä kiistaa yhteydenpidosta lapsiin?

Huomautus: Eron jälkeen häirintä ja seurailu ovat yleisiä. Tekijät voivat käyttää yhteydenpitoa lapseen syynä pitää yhteyttä ex-kumppaniinsa. Uhrin ja lasten turvallisuutta mietittäessä on siis tärkeää keskustella eron jälkeisestä yhteydenpidosta lapsiin ja perheen arjesta, jotta saataisiin selville, milloin uhrit ja heidän lapsensa voivat olla vaarassa. Kannattaa ottaa selvää:

- Kuinka monta lasta heillä on ja ovatko he tästä vai aiemmasta suhteesta?

- Onko tekijä lapsen huoltaja?
- Onko lasten tapaamisesta olemassa vahvistettua sopimusta (sosiaaliviranomaisen vahvistama tai tuomio-istuimen päätös) tai vanhempien keskinäistä sopimusta?
- Missä lapset ovat päivähoitossa/ koulussa/missä viettävät aikaa koulun jälkeen? Tietääkö tekijä tämän?
- Uhkaako tekijä kaapata tai aiheuttaa vahinkoa lapsille?
- Uhkaako tekijä tehdä lastensuojeluilmoituksen tai uhkaako hän sillä, että lapset otetaan pois asiakkaan huollosta?
- Uhkaako tekijä lähettää lapset ulkomaille tai uhkaako ottaa huoltajuuden kulttuurin/uskonnon nojalla?
- Uhkaako käyttää asiakkaan seksuaalista suuntautumista keinona vaatia lapsia oikeudessa/lastensuojelussa itselleen?

Huolehdi, että tiedot sisällytetään turvallisuussuunnitelmaan ja että tiedot välittyvät niille viranomaisille, jotka hoitavat tapausta: lasten huolto, asuminen ja tapaaminen (sosiaaliviranomainen), rikosasiat ja lähestymiskielto (poliisi).

8. Lähettääkö (...) jatkuvasti tekstiviestejä tai soittaa sinulle, ottaa yhteyttä sinuun tai seuraa, vainoaa tai ahdistelee sinua? (Kerro tarkemmin mitä ja uskotko, että hän tekee näin pelotellakseen tahallaan? Mieti, missä yhteyksissä ja millaista käyttäytyminen on.)

Huomautus: Kysy uhrilta tekijän käytöksestä (muistaen sen, että tekijöitä voi olla enemmän kuin yksi). Jos uhri on sitä mieltä että häntä vainotaan, pyydä häntä selvästi kuvailemaan miten. Toistaako tekijä jotakin tekoaan?

Seuraavat asiat voivat olla riskitekijöitä:

- Uhrin jäljittäminen eroprosessin aikana ja sen jälkeen.
- Omaisuuden rikkominen tai tuhoaminen.
- Työpaikan /kodin/koulun lähellä kyttäminen.
- Uhrin seuraaminen tai maleksiminen hänen / asunnon lähellä.
- Uhrin ja/tai jonkun muun uhkailu tappamisella tai seksuaalisella väkivallalla, itsemurhalla uhkailu, esim. 'jos en voi saada sinua, ei kukaan muukaan voi'.
- Jatkuvasti ja pakkomielleisesti soittaminen/tekstiviestien lähettäminen/sähköpostin lähettäminen.
- Kirjeiden / lappujen / esineiden / "lahjojen" lähettäminen.
- Muiden henkilöiden käyttäminen apuna vainoamisessa.
- Väkivaltainen käytös muita henkilöitä kohtaan.
- Yhteydenotot tiettyjen vuosipäivien tai merkkipäivien aikaan.

Perheen lapset voivat joutua osallisiksi asiakkaasi ahdisteluun ja seuraamisen. Tekijä voi lapsilta saada tietoa tai tavaraa joka voi aiheuttaa asiakkaallesi turvallisuusriskin, kuten:

- Avaimet kiinteistöön.
- Uudet osoitteet töihin, kouluun tai kotiin.

9. Oletko raskaana tai oletko saanut lapsen lähiaikoina (viimeisten 18 kuukauden aikana)?

Huomautus: Jos vastaus on kyllä, tarkenna onko hän raskaana vai juuri synnyttänyt.

- Mikä on raskauden arvioitu laskettu aika?
- Tietääkö tekijä raskaudesta? Onko lapsi hänen?

- Onko tekijä kohdistanut väkivaltaa asiakkaan vatsan alueelle?
- Onko asiakas käynyt neuvolassa? Tiedetäänkö neuvolassa tai tietävätkö muut mukana olevat ammattilaiset raskaudesta ja perheväkivallasta?
- Miten asiakas suhtautuu raskauteen? Oliko raskaus suunniteltu?

Asiakas saattaa olla epävarma, haluaako hän raskauden jatkuvan. Sinun tulisi olla valmis puhumaan tästä asiakkaan kanssa ja opastaa asiakas terveydenhuollon palveluihin, jotta kaikki mahdollisuudet voidaan käydä läpi. Jotkut asiakkaat voivat sanoa, että raskaus suojelee heitä fyysiseltä väkivallalta, koska tämä on ainoa aikaa, jolloin kumppani ei ole fyysisesti pahoinpidellyt heitä. Turvallisuussuunnitelma tulee tehdä synnytykseen ja sen jälkeiseen aikaan asti.

Lasten läsnäolo lisää perheväkivallan riskiä naisilla. Erityisesti uusperheiden lasten läsnäolo lisää riskiä sekä lasten että naisen osalta. Jos lapsia on mukana tilanteessa, kysy tarkentavia kysymyksiä lasten tilanteesta. Tee lastensuojeluilmoitus. Ota huomioon turvallisuus!

- Millainen suhde pahoinpitelijällä on ei-biologiseen lapseen?
- Onko tekijä käyttäytynyt herjaavasti ei-biologisia lapsia kohtaan?

Pienet lapset ovat erittäin haavoittuvaisia perheväkivaltatilanteissa ja huomiota pitää kiinnittää heidän kohtaamilleen riskeille, kuten äidinkin kohtaamille riskeille. Väkivalta raskaana olevaa naista kohtaan on myös syntymättömän lapsen pahoinpitelyä. Laki ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksesta (LsL 25 §) velvoittaa tekemään ilmoituksen.

10. Tapahtuuko pahoinpitelyä useammin kuin aikaisemmin? ja 11. Onko väkivalta pahentumassa?

Huomautus: Aikaisempi parisuhdeväkivalta on tekijä, joka eniten indikoi väkivallan jatkuvuutta.

- Milloin viimeisin tapaus sattui?
- Kuinka monta tapausta on ollut viimeisen 12 kuukauden aikana? Tapahtuuko niitä koko ajan useammin?
- Onko tämän viimeinen tapaus pahempi kuin sitä edellinen? Millä tavalla?

Näitä tietoja voidaan tarvita turvasuunnitelman luomiseksi. Voit ehdottaa asiakkaalle päiväkirjan tai kalenterin pitämistä tapahtumista, jotta tiedot väkivallan yleisyyden ja vakavuuden kasvusta tallentuvat.

12. Yrittääkö (...) kontrolloida kaikkea mitä teet ja/tai onko hän erittäin mustasukkainen? (Ihmissuhteista, ketä tapaat, ”kytätäänkö” sinua kotona ja määrääkö hän esimerkiksi mitä vaatteita sinun tulee pukea. Ota huomioon kunniaan liittyvä väkivalta ja erittele käyttäytyminen.)

Huomautus: Pakottava kontrolli ja mustasukkainen valvonta ovat tärkeitä riskin ilmaisimia. Osa tähän kysymykseen liittyvästä tiedosta voi olla samaa kuin aiemman eristäytymiseen liittyvän kysymyksen.

Jos tekijä on kontrolloiva, mitä hän tekee? Esimerkkejä kontrolloivasta asenteesta voivat olla:

- Pakottaminen kertomaan ajankäytöstä ja paikoista, joissa on ollut.
- Eristäminen ystävistä ja perheestä.
- Puheluiden/sähköpostin/netin käytön tarkistamiset ja valvonta
- Syytökset uskottomuudesta.
- Lääkkeiden ottamisen estäminen.
- Poikkeavan hallitseva käyttäytyminen
- Kotoa poistumisen estäminen.
- Uhkailu lasten poisviemisellä jos uhri kertoo tapahtuneesta.
- Äärimmäistä mustasukkaisuutta, esim. 'jos minä en saa sinua, niin ei saa kukaan muukaan'.
- Uhrin uskonnon käyttö kontrollin välineenä.
- Pyytävätkö tekijät muita (esimerkiksi muita perheenjäseniä tai ystäviä) tekemään tätä heidän puolestaan?

Huomioi, että kunniaan liittyvän väkivallan uhrilla ei välttämättä ole 'tavallista' valinnanvapautta. Häntä voidaan "kytätä" kotona tai hänen voi olla mahdotonta lähteä kotiosoitteestaan muuten paitsi saattajan kanssa tai lapsia voidaan käyttää kontrolloimaan uhrin käyttäytymistä. Tietyissä yhteisöissä voi olla tiettyjä käyttäytymistapoja joita ei hyväksytä, ja jotka voivat laukaista uhkaavan tilanteen tai jopa henkirikoksen.

- Ovatko he olleet väkivaltaisista toisia kohtaan, esimerkiksi uusia kumppaneita/ex-kumppaneita, muita perheenjäseniä ja työtovereita?
- Huomaa kuinka tekijä voi käyttää jonkun seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä kontrolloidakseen tai pahoinpidelläkseen häntä, esim. sanomalla että hän ansaitsee pahoinpitelyn koska hän on LGB tai T, tai että kukaan ei auta tai usko häntä. Tai uhkaamalla paljastaa hänen seksuaalisen suuntautumisensa tai sukupuoli-identiteettinsä hänen ystävilleen, perheelleen tai työtovereilleen. Tekijä voi myös kyseenalaistaa uhrin sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen ja saada hänet tuntemaan syyllisyyttä ja häpeää.

Jos ammattilaisena joudut kontaktiin tekijän kanssa, huomaa, että hän voi yrittää kontrolloida myös sinua. Yhteydenpidossa uhrin kanssa täytyy ottaa huomioon tekijän kontrolloiva käyttäytyminen ja etsiä turvallisia tapoja yhteydenpidolle. -

13. Onko (...) koskaan käyttänyt asetta tai muita esineitä vahingoittaakseen sinua?

Huomautus:

- Onko tässä viimeisimmässä tapahtumassa ollut mukana mitään aseita?
- Onko kotona aseita? Miten niitä säilytetään? Onko niihin koskaan viitattu uhkausmielessä? Ovatko aseet laillisia?
- Onko tekijällä mahdollista päästä käsiksi aseisiin ystäviensä/tuttaviensa/töidensä kautta?
- Onko tekijällä koulutusta, kiinnostusta, kokemusta aseiden käytöstä? (esim. harrastus, sota, rikos)
- Ovatko aseet huolenaihe asiakkaalle tai kyselyn tekijälle?

Voi olla hyödyllistä kertoa esimerkkejä esineistä, joita voidaan käyttää aseina, jotta asiakkaat voivat yhdistää kysymyksen omaan tilanteeseensa. Kysymys käsittää aseiden, kuten veitsien tai ampuma-aseiden lisäksi myös muut kodin esineet, joita voidaan käyttää aseina, kuten:

- Pyyhetangot
- Tuhkakupit
- Lasten lelut
- Perheen lemmikit

Tämä tieto on hyödyllistä niin uhriin kohdistuvien riskien kuin myös tekijän kotona käyviin ammatilaisiin kohdistuvien riskien kartoittamisessa. Sinun täytyy uhrin luvalla ilmoittaa aseista poliisille sekä muille ammatilaisille, jotka käyvät kodissa (ns. varotiedot). Jos tapaus ohjataan MARAK:iin, sinun pitää kehottaa muita viranomaisia kirjaamaan tieto omaan järjestelmäänsä sekä muihin sellaisiin järjestelmiin, joiden edustajat käyvät kodissa.

14. Onko (...) koskaan uhannut tappaa sinua tai ketään muuta (niin että uskot sen olevan totta)?

Huomautus:

- Mitä uhkauksia tekijä käyttää? Millä tavalla hän on uhannut tappaa asiakkaan tai muita?
- Kuka on uhannut tappaa asiakkaan? Uhka voi tulla monelta perheenjäseneltä, laajennetusta perhepiiristä tai yhteisöstä kunnia- ja kulttuureissa.
- Ketä muita hän on uhannut tappaa, (esim. lapsia, kumppaneita, lemmikkejä, jne.)?
- Kenelle muille hän on kertonut, että aikoo tappaa asiakkaan tai muita? Joskus tällaisia uhkauksia tehdään kolmansille osapuolille kuten poliisille tai ehdonalaisvalvojille.

On tärkeää olla vähätteleättä uhrin esiintuomaa uhkaa. Jotkut uhrin voivat itse vähätellä tapon uhkaa, mutta niissä tilanteissa tarvitaan ammatillista arviota, kuten kysymyksessä kaksi. On tärkeää keskustella uhan kertomisesta poliisille ja samalla realisoida, mitä poliisi voi tehdä. Tule selvittää, mitä todisteita tarvitaan laittoman uhkauksen todistamiseksi.

15. Onko (...) koskaan yrittänyt kuristaa/tukahduttaa tai hukuttaa sinut?

Huomautus:

- Milloin hän yritti kuristaa/tukehduttaa/hukuttaa sinut?
- Mitä hän teki? (Käyttikö hän apuvälineitä kuten kengännauhoja tai käyttikö hän käsiään?)
- Miten usein hän tekee tätä?
- Menetitkö/oletko koskaan menettänyt tajuntasi?

Kaikki tällaiset yritykset tulisi ottaa hyvin vakavasti.

16. Sanooko tai tekeekö (...) sellaisia seksuaaliväritteisiä asioita, jotka tuntuvat sinusta pahoilta tai jotka satuttavat sinua tai jotain toista fyysisesti? (Jos jotain muuta henkilöä, ketä?)

Huomautus: Tämä voi vaikuttaa vaikealta kysymykseltä kysyä uhrilta, erityisesti jos tämä on teidän ensimmäinen keskustelunne. Kysymyksen voisi kysyä vaikka seuraavanlaisella tavalla:

- Useat asiakkaani ovat kertoneet, että heidän kumppaninsa/ex-kumppaninsa on sanonut tai tehnyt sellaisia seksuaalisia asioita, joista heille on tullut huono olo tai että heitä on fyysisesti satutettu. Onko sinulle koskaan käynyt näin?

On tärkeää olla tietoinen siitä, että raiskaus, seksuaalinen hyväksikäyttö ja pelottelu eivät välttämättä uhrin mielestä ole niitä. Siten on tärkeää, että sinä ammattilaisena pystyt puhumaan asiakkaallesi heidän kokemansa seksuaalisen hyväksikäytön laajuudesta, esimerkiksi:

- Pelottelu ja painostus seksuaaliseen kanssakäymiseen, sisältäen aseiden käytön.
- Seksuaalisten loukkausten käyttö.
- Ei-toivottu seksuaalinen koskettelu, sisältäen esineiden käytön.
- Kivun tuottaminen seksin aikana.
- Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö.
- Lasten ja/tai asiakkaan alistaminen pornografiselle materiaalille.
- Ehkäisyn tai turvaseksin käytön kieltäminen.
- Uhrin hyväksikäyttö ottamalla kuvia ja videoita; uhkaus paljastaa materiaali ystäville/perheelle/ kollegoille.
- Uhrin pakottaminen seksuaaliseen kanssakäymiseen muiden kanssa tai pakottaminen prostituutioon.

Kun olet tunnistanut millaista seksuaalinen hyväksikäyttö on, on hyödyllistä tietää:

- Milloin tämä tapahtui? Kuinka usein sitä tapahtuu?
- Mitä hän teki?
- Puhuitko siitä kenellekään, ilmoititko siitä poliisille tai haitko lääkärin apua?
- Onko hän tehnyt tätä muille, esimerkiksi lapsille tai aiemmalle partnerille?
- Huolestuttaako asiakasta sukupuolitaudin riski tai teoista johtuva raskaus?

Jos väkivallan teko on tapahtunut lähiaikoina, ohjaa uhri avun piiriin: lääkäri, poliisi, kriisiapu ja esim. Raiskauskriisikeskus Tukinaisen palvelut.

17. Onko kukaan toinen henkilö uhkaillut sinua tai pelkäätkö jotain toista henkilöä? (Jos kyllä, tarkenna kuka / ketä ja miksi? Ota huomioon laajennettu perhepiiri, jos kyse kunniaan liittyvästä väkivallasta.)

Asiakasta on voinut uhkailla myös joku muu ja/tai hän voi pelätä paljon enemmän kuin odotat. Hän voi viitata tapauksiin, jotka voivat olla erittäin hyväksyttäviä yhdessä kulttuurissa, mutta ei heidän omassaan. Esimerkkejä tästä yhteydessä kunniaan liittyvään väkivaltaan voivat olla:

- Tupakanpolttaminen julkisella paikalla.
- Sopimaton meikki tai puku.
- Koulusta pinnaaminen.
- Suhde, jota perhe/yhteisö ei ole hyväksynyt.
- Uskonnon tai uskonnollisten oppien hylkääminen.
- Järjestetyn avioliiton torjuminen.
- Ennen avioliittoa syntynyt ristiriitatilanne, esiaviollinen tai avioliiton aikainen suhde toiseen.
- Perheväkivallan ilmiantaminen.
- Karkaaminen.
- Seksuaalinen käytös: puhuminen, suuteleminen, läheisyys julkisella paikalla.
- Avioliiton ulkopuolinen raskaus.
- Kieltäytyminen osallistumasta maahanmuuttajan taloudelliseen tukemiseen.
- Yritykset erota tai hankkia avioero.
- Seksuaalinen suuntautuminen (homous, lesbous, biseksuaalisuus tai transseksuaalisuus).

Jos tämä on mielestäsi riski, sinun pitää selvittää, jos sukulaiset, naissukulaiset mukaan lukien, voisivat juonitella, auttaa, yllyttää tai osallistua pahoinpitelyyn tai henkirikokseen. Nuorempia sukulaisia voidaan valita siksi, ettei vanhempia perheenjäseniä pidätettäisi ja koska ajatellaan, että nuoremmat rikoksenteelijät voivat saada lyhyemmän tuomion. Joskus käytetään palkkamurhaajia (palkkionmetsästäjiä). Arvioi, ovatko uhrin kumppani, lapset, liittolaiset tai heidän sisaruksensa myös vaarassa.

Ammattilaisten tulisi arvioida seuraavat tekijät suhteessa riskin luonteeseen sekä siihen, mitä toimenpiteitä he voivat tehdä osana turvallisuussuunnitelmaa:

- Suhteen jatkuminen tai tekijän ja uhrin välinen yhteydenpito voi lisätä altistumista tulevalle pahoinpitelylle sekä toimia esteenä avun hakemiselle.
- Muut sisarukset ovat altistuneet samanlaisille ongelmille.
- Vahva laajennettu perheverkosto.
- Perhe voi haluta löytää uhrin ja painostaa häntä.
- Perhe voi haluta erottaa/siepata uhrin, sisältäen uhrin viemisen ulkomaille.
- Uhka uudelle kumppanille /ex-kumppanille.
- Tekijän aiempi väkivaltainen käytös perheessä tai muu väkivaltainen käytös.

18. Tiedätkö, onko (...) satuttanut ketään toista? (Tarkenna ketä, mukaan lukien lapset, sisarukset tai vanhemmat sukulaiset. Pidä mielessäsi kunniaan liittyvä väkivalta.)

Huomautus: Väkivallantekijä ei välttämättä erottele, kehen hän väkivaltaa kohdistaa. Tutkimusten mukaan tekijän jatkuva väkivaltaisuus pysyy tämän elämässä, mutta väkivalta saattaa kohdistua eri ihmisiin eri elämänvaiheissa; sisaruksiin, koulutovereihin, seurustelukumppaneihin, tuntemattomiin ja / tai työtovereihin.

- Onko tekijä ollut väkivaltainen lapsuuden perheessään? Koulussa? Tuntemattomia kohtaan? Aikaisemmissa seurustelu / parisuhteissaan?
- Jos uhreina on ollut lapsia, miten ja milloin heitä vahingoitettiin? Näiden uhrien nykyiset olinpaikat.
- Näiden lasten syntymäajat (tunnistamista varten).
- Saamasi tieto auttaa sinua löytämään oikeat tukivirastot perheelle, esimerkiksi tarvittavat lasten ja nuorten palvelut.

19. Onko (...) koskaan kohdistanut väkivaltaa eläimiin tai perheen lemmikkieläimeen?

Huomautus: Perheissä, joissa esiintyy perheväkivaltaa ja hyväksikäyttöä, kontrolloiva/väkivaltainen perheenjäsen käyttää usein eläinten pahoinpitelyä tai sen uhkaa keinona pitää muut kurissa tai hiljaa. Väkivalta voi kohdistua niin omaan kumppaniin, lapsiin (sekä fyysistä että seksuaalista) tai vanhempiin. Tämä voi olla tärkeä tekijä siinä, suostuuko uhri lähtemään turvakotiin /hätämajoitukseen, sillä niihin ei usein oteta eläimiä. Siksi vaihtoehtoja voidaan joutua etsimään koko perheen auttamiseksi. On myös olemassa organisaatioita, jotka tarjoavat eläintenpitopalveluita, joista voi olla hyötyä uhrille, kunnes he pääsevät eläimet hyväksyvään turvapaikkaan.

20. Onko taloudellisia seikkoja, joita pitäisi ottaa huomioon? Esimerkiksi, oletko taloudellisesti riippuvainen (...), oletko sinä tai onko hän menettänyt äskettäin työpaikan tai onko muita taloudellisia ongelmia?

Huomautus: Tämän seikan tutkiminen viittaa myös eristäytymisen tasoon ja tekijän kontrolliin uhrista.

Lisäkysymyksiä taloudellisen tilanteen kontrollista ja ongelmista:

- Onko uhrilla mitään omia tuloja / avustuksia? Ne uhrin, joilla ei ole tuloja, voivat olla taloudellisesti täysin riippuvaisia kumppanistaan.
- Nostavatko he avustuksia yhteisesti. Tekijät eivät välttämättä anna sellaisten uhrien joilla on alhainen tulotaso, tai ei tuloja ollenkaan, hakea avustuksia itse.
- Rajoittaako/panttaako/kieltääkö tekijä pääsyn yhteisiin /perheen varoihin?
- Onko asiakas pakotettu ottamaan lainoja/uudelleen kiinnittämään omaisuutta ja onko asiakas vastuussa takaisinmaksusta ja laiminlyönneistä? Tarkista kenen nimet ovat lainapapereissa.

Turvallisuusasioita mietittäessä kaikkien ammattilaisten tulee ottaa huomioon raha-asiat. Virastojen välillä voidaan joutua neuvottelemaan sosiaalietuuksista ja toimeentulo-avustuksista jotta uhri saisi käyttöönsä varoja majoitusta ja sinne matkustamista, varten. Joissain tapauksissa asiakkaasi voi tarvita neuvontaa etuuksista ja/tai velanhoidosta.

21. Onko (...) ollut viimeisen vuoden aikana lääkkeiden, huumeiden, alkoholin tai mielenterveyden kanssa ongelmia, jotka haittaavat normaalia elämää? (Jos kyllä, tarkenna mitä?)

Huomautus: Tähän sisältyvät viimeisen vuoden aikaiset huumeiden, alkoholin tai lääkkeiden kanssa koetut vakavat ongelmat, jotka ovat johtaneet fyysisiin, psyykkisiin tai sosiaalisiin ongelmiin. Siihen liittyy myös kehonrakennus-hormonien väärinkäyttö. Myös tekijän masennus on riskitekijä.

Uhri voi olla hyvin tietoinen siitä, kuinka alkoholi ja huumeet vaikuttavat tekijään ja voi myös selittää riippuvuudella tekijän pahoinpitelyjä. Uhri voi olla vastahakoinen kertomaan poliisille tai muille viranomaisille pahoinpitelystä, koska pelkää, että he saavat tietää tekijän huumekontakteista tai käytöstä. Tätä kysymystä pitää kysyä varovasti ja huomiota on kiinnitettävä erityisesti siihen, mitä huolia uhrilla on tähän asiaan liittyen. Uhri ja tekijä voivat myös yhdessä käyttää samoja tai samantapaisia aineita ja siksi he voivat käyttää samoja palveluita ja toimittajia tai käydä samoissa paikoissa.

Sinun voi ehkä myös olla hyödyllistä tarkistaa seuraavat:

- Kuinka usein näiden aineiden väärinkäyttöä tapahtuu?
- Onko hän riippuvainen niistä?
- Ovatko lääkkeet reseptilääkkeitä vai laittomia?
- Tarkentavia kysymyksiä liittyen psyykkisiin ongelmiin
- Onko tekijällä diagnosoitu mitään psyykkisiä sairauksia?
- Onko ongelmiin saatu mitään apua? (tämä voi olla myös terapian muodossa, reseptilääkkeillä, jne.)
- Onko tekijän psyykkisessä terveydessä ollut lähiaikoina muutoksia?
- Mitkä muut tekijät voivat laukaista väkivaltaisen käytöksen?

22. Onko (...) koskaan uhannut tai yrittänyt tehdä itsemurhaa?

Huomautus: Voi olla myös hyödyllistä kysyä vahingoittaako tekijä myös itseään, sillä itsemurhayritykset, itsensä vahingoittaminen tai aikaisemmat itsemurhan ajatukset ovat kaikki todisteita itsemurha käyttäytymisestä. Samat asiat viittaavat henkirikoksiin. Siis jos tekijä uhkaa itsemurhalla, pitäisi olla valppaana myös kohonneen henkirikoksen riskin vuoksi.

Murha-itsemurha tapahtuu, kun tekijä murhaa perheensä ja sitten itsensä. Masennus ja itsemurhaan viittaavat oireet voivat olla riskitekijöitä. Useimmissa tällaisissa tapauksissa tekijällä on tarve kontrolloida suhdetta. Julistukset kuten 'jos minä en saa häntä, ei saa kukaan muukaan' ovat toistuvia parisuhteessa tapahtuneissa henkirikoksissa ja tappaja useimmiten aikoo surmata myös itsensä.

Uhri voi kertoa pelkäävänsä että tekijä tappaa itsensä, lapsensa ja uhrin. Jos asiassa on välittömiä huolia, sinun tulisi keskustella asiasta poliisiin ja lastensuojeluviranomaisten kanssa ja tuoda asia esille MARAK:ssa.

23. Onko (...) koskaan rikkonut lähestymiskieltoa, matkustuskieltoa, valvotun koevapauden ehtoja tai lasten tapaamisesta määrättyä sopimusta? (Voi olla tarpeen arvioida myös, miten nämä ovat toteutuneet pahoinpitelijän ex-kumppanin suhteen.)

Huomautus: Rikos- tai siviilimääräysten aiemmat rikkomukset voivat olla merkinä korkeasta väkivallan riskistä. Sinun tulisi arvioida, miten tuomioistuimen määräykset liittyen lasten asioihin tai lähestymiskieltoon ovat toteutuneet.

Uhri voi olla tietoinen tai tietämätön tekijän rikkomuksista tämän aikaisemmassa suhteessa. Sinä voit ammattilaisena tietää asioista ja sinun tulee käyttää tietoa uhrin turvallisuutta lisäävästi.

Uhreilla, joilla on kokemusta oikeuden määräysten rikkomisista menneisyydessä, voi olla huonoja kokemuksia viranomaisten toiminnasta. He eivät välttämättä halua toistaa samoja kokemuksia. Haastattelua tekevän työntekijän rooli on yrittää tarjota positiivinen kokemus asiakkaallesi näistä aikaisemmista kokemuksista huolimatta. Tämä alkaa siitä, että kerrot heille realistisesti, miten paikallinen poliisi/oikeus/asianajajat toimivat samanlaisissa tilanteissa. Jos aiempia rikkomuksia löytyy, on tärkeää, että tiedät näiden rikkomusten yksityiskohdat, sillä ne ovat tärkeää tietoa poliisille/asianajajille ja lopulta kaikkien tulevien siviili- tai rikosoikeustoimien kannalta.

24. Tiedätkö, onko (...) ollut koskaan ongelmia poliisin kanssa tai onko hänellä rikoshistoriaa? (Jos kyllä, kerro tarkemmin).

Huomautus: Kuten kysymyksessä 23, uhri ei välttämättä tiedä tai halua kertoa tekijän rikollisesta taustasta koston pelossa (itseään tai perhettään kohtaan) tai jos pelkää, että hänestä tehdään osasyylinen. Tätä pitäisi tutkia huolellisesti, jotta tiedät mitä esteitä raportoisissa poliisille tai muille viranomaisille voi olla. Lisäkysymyksiä voisivat olla seuraavat:

- Onko tekijä saanut tuomiota perheväkivallasta? Tämän kumppanin kanssa? Toisen kumppanin kanssa?
- Muuta väkivaltaa?
- Onko muita tuomioita tai rikosrekisterimerkintöjä

Uhri ei välttämättä tiedä tekijän aikaisemmasta rikollisesta toiminnasta, joten saatat joutua pyytämään näitä tietoja poliisilta. Tiedot aikaisemmasta rikoshistoriasta saattavat auttaa selvittämään, minkälaisia väkivallan riskejä on mahdollisesti tulossa. Jos olet jo saanut poliisilta tietoja aikaisemmasta rikoshistoriasta, ole varovainen, mitä kerrot uhrille. Tietojen kertomisesta kannattaa keskustella poliisin kanssa, ennen kuin kerrot niitä uhrille.

Aikaisemmat väkivaltarikokset lisäävät parisuhdeväkivallan riskiä, vaikka ne eivät olisikaan kohdistuneet kumppaneihin tai perheenjäseniin.

Yleisiä ohjeita lomakkeen täyttämisestä

Tulosten kertominen uhrille

On tärkeää kertoa riskinarvioinnin tuloksista uhrille hienovaraisesti. Tieto, että uhri saattaa olla korkean riskin tai jopa henkirikoksen vaarassa, voi olla järkyttävää kuulla. On tärkeää, että kerrot arvioistasi uhrille käyttämällä uhrin antamia vastauksia ja omaa ammatillista arviotasi. Muista selittää uhrille, miten asiassa edetään ja mitkä ovat MARAK – menettelyn vaiheet.

Esimerkki tulosten kertomisesta:

“Olet kertonut minulle monista asioista, jotka kokemukseni ja käytettävissäni olevien tietojen perusteella auttavat minua arvioimaan tilannettasi. Sen perusteella pidän todennäköisenä, että olet korkeassa riskissä joutua uudelleen väkivallan uhriksi. Kerroit minulle asioista X, Y ja Z, jotka tukevat käsitystäni. Kuten kerroin sinulle keskustelumme alussa, haluaisin luoda sinulle turvallisuussuunnitelman. Sitä varten haluaisin viedä tapauksesi MARAK-työryhmän käsiteltäväksi (selitä MARAKin toiminta).”

Yhtä lailla on tärkeää kertoa uhrille, että hän ei ole korkeassa riskissä joutua väkivallan uhriksi. Tärkeää on, ettei uhri koe, että hänen tilannettaan vähätellään. Tarjoa uhrille tukihenkilöä tai muita käytettävissä olevia palveluita, joilla hänen tilannettaan voidaan parantaa. Selitä, että lomakkeen kysymyksillä kartoitetaan henkirikoksen ja muiden vakavien väkivaltarikosten esiintyvyyttä ja että jos hän vastaisuudessa joutuu väkivallan uhriksi, hänen tulisi olla uudelleen yhteydessä viranomaisiin.

Väkivallan vakavuuden arviointi

Tämän taulukon tarkoitus on auttaa kartoittamaan riskinarviointilomakkeessa kysytyjen väkivallan muotojen vakavuutta. Jokainen tapaus on erilainen ja on tärkeää, että luotat omaan ammatilliseen arvioosi, mutta näiden mittareiden avulla voit arvioida väkivallan vakavuutta suuntaa-antavasti.

Fyysinen väkivalta		
<i>Tavanomainen</i>	<i>Keskinkertainen</i>	<i>Korkea</i>
Läimäyttely, töniminen; ei vammoja	Läimäyttely, töniminen; pysyvämpää kipua, mustelmia tai pinnallisia haavoja	Huomattavia mustelmia, syviä haavoja, kipua, vakavia ruhjevammoja, palovammoja, murtuneita luita, tappamisen yrityksiä tai sillä uhkailua, kuristamista, tajuttomuutta, päävammoja, hukuttamista, pysyviä tai sisäisiä vammoja, aseenkäytön uhkaa, keskenmeno
Seksuaalinen väkivalta		
<i>Tavanomainen</i>	<i>Keskinkertainen</i>	<i>Korkea</i>
Seksuaaliset loukkaukset	Painostaminen seksiin, ei-toivottu koskettelu, ei-väkivaltaiset teot, joiden takia uhri ei koe seksiä miellyttäväksi	Pakon tai uhkaamisen käyttö, raiskaaminen, tahallisen kivun aiheuttaminen seksin aikana, käyttää aseita seksissä, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, pakottaminen prostituutioon, sukupuolitautilien tahallinen levittäminen
Pakottaminen, uhkailu ja pelottelu		
<i>Tavanomainen</i>	<i>Keskinkertainen</i>	<i>Korkea</i>
Satunnaiset häiritsevät puhelut, tekstiviestit tai sähköpostit	Toistuvat puhelut, viestit tai sähköpostit	Jatkuvat / pakonomaiset puhelut, viestit tai sähköpostit; ei-toivotut käynnit / maleksiminen kotona, työpaikalla, omaisuuden tuhoaminen, uhrin painostaminen eron jälkeen, vainoaminen, itsemurhalla tai tappamisella uhkaileminen, seksuaalisella väkivallalla uhkailu, vainoavan käytöksen kohdistaminen ulkopuolisiin

Henkinen väkivalta tai eristäminen		
<i>Tavanomainen</i>	<i>Keskinkertainen</i>	<i>Korkea</i>
vaatii uhria selittämään ajankäyttöään, estää tätä tapaamasta joitakin ystäviään / perheenjäseniään	Lisääntynyt kontrollointi uhrin ajankäytöstä, merkittävää eristämistä perheestä tai ystävästä, puheluiden tai viestien seurantaa, järjetön epäileminen uskottomuudesta, jatkuva kritiikki uhrin roolista puolisona / vaimona / äitinä.	Kontrolloi kaikkea uhrin tekemistä, on erittäin mustasukkainen, lukitsee uhrin tilaan tai estää tätä liikkumasta, uhkaa lasten viemisellä, itsemurha / murhalla / perheenjäsenten tappamisella uhkailu, kunniaväkivalta, uhkaa paljastaa seksuaalisia tai uskonnollisia yksityiskohtia uhrista julkisten kanavien kautta, estää uhria ottamasta lääkkeitä tai estää tätä pääsemästä hoitoon

Itäkeskuksen moniammatillinen työryhmä

MARAK-moniammatillinen riskinarvioinnin kokous

SUOSTUMUSLOMAKE

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Itäkeskuksen moniammatillinen työryhmä toteuttavat yhdessä kokeilua riskinarvioinnin menetelmistä. MARAK (moniammatillinen riskinarvioinnin) - kokouksen tavoitteena on arvioida parisuhdeväkivallan uusiutumisen riskiä ja parantaa väkivaltaa kokeneen turvallisuutta. Tapaukset ohjataan MARAK-kokoukseen kyselylomakkeella tehdyn arvioinnin pohjalta silloin, kun lomakkeella tehdyn arvion perusteella arvioidaan, että väkivallan uusiutumisen riski on korkea ja asiakkaan turvallisuuden parantamiseksi tarvitaan moniammatillisen työryhmän tukea. Kokouksissa arvioidaan asiakkaan tilannetta ja laaditaan suunnitelma hänen tilanteensa parantamiseksi sekä suunnitellaan ja sovitaan toimenpiteet, joihin ryhdytään. Mukana olevat tahot tallettavat tiedot tarpeellisin osin omiin asiakastietoihinsa. Asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen kartoituksen vuoksi on tärkeää, että kokoukseen osallistuvat tahot voivat kertoa siellä heidän tiedossaan olevaa käyttökelpoista tietoa asiakkaan turvallisuuden parantamiseksi laadittavan suunnitelmaa varten. Suostumuksen antajalle kerrotaan kokouksessa sovituista jatkotoimista. Tietojen luovuttaminen edellyttää asiakkaan kirjallista suostumusta ja tietoja käsitellään luottamuksellisesti työryhmässä.

Suostun siihen, että kokouksessa läsnä olevat alla mainitut kunnan viralliset tahot ja järjestöt voivat luovuttaa minua ja huoltajuuttani koskevia riskinarviointityössä tarpeellisia asiakastietoja käytettäväksi MARAK-työryhmän riskinarviointityössä.

	Kyllä	Ei
Itäkeskuksen poliisipiiri		
Pääkaupungin turvakoti		
Monika-Naiset liitto ry		
Helsingin perheneuvola		
Itäinen perhekeskus		
Helsingin sosiaalipäivystys		
Rikosuhripäivystys		
Helsingin sosiaalivirasto, päihdepalvelut		
Helsingin sosiaalivirasto, aikuispalvelut		
Helsingin terveystieteiden keskus		

Suostumuksen antaminen on vapaaehtoista. Tiedän, että voin peruuttaa tämän suostumuksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä lomakkeen täyttäneelle taholle.

Henkilötunnus

Paikka

Päiväys

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

MARAK-kyselylomakkeen tutkimuskäyttö

SUOSTUMUSLOMAKE

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos arvioi moniammatillisen riskinarvioinninmenetelmän vaikuttavuutta. Suostun siihen, että lomakkeella antamani tietoja voidaan käyttää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella tehtävässä tutkimuksessa.

Näihin tietoihin yhdistetään rikosilmoitustietoja poliisin tietojärjestelmästä. Kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamiseen mahdollistavat tiedot hävitetään tutkimuksen päätyttyä 31.12.2015. Tutkimuksen tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäisiä vastaajia voi tunnistaa. Tutkija ei saa luovuttaa tietoja edelleen tai käyttää niitä muihin tarkoituksiin. Tutkimusaineisto tunnistamattomassa muodossa arkistoidaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen pääarkistoon. Lisätietoja tutkimuksesta antaa kehittämisspäälikkö Minna Piispa, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, puh. 029 524 7989.

Suostun siihen, että tietojani saa käyttää tutkimuskäyttöön.

Kyllä/Ei

Suostun, että yhteystietoni annetaan tutkijoille mahdollista haastattelua varten, missä kysytään kokemuksistani moniammatillisen riskinarviointityöryhmän työskentelystä.

Kyllä/Ei

Suostumuksen antaminen on vapaaehtoista. Tiedän, että voin peruuttaa tämän suostumuksen milloin tahansa ilmoittamalla asiasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen.

Henkilötunnus

Paikka

Päiväys

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys